



# قلیان: بالای قدیم و جدید

منصور شیری  
(MD.MPH.PhD)



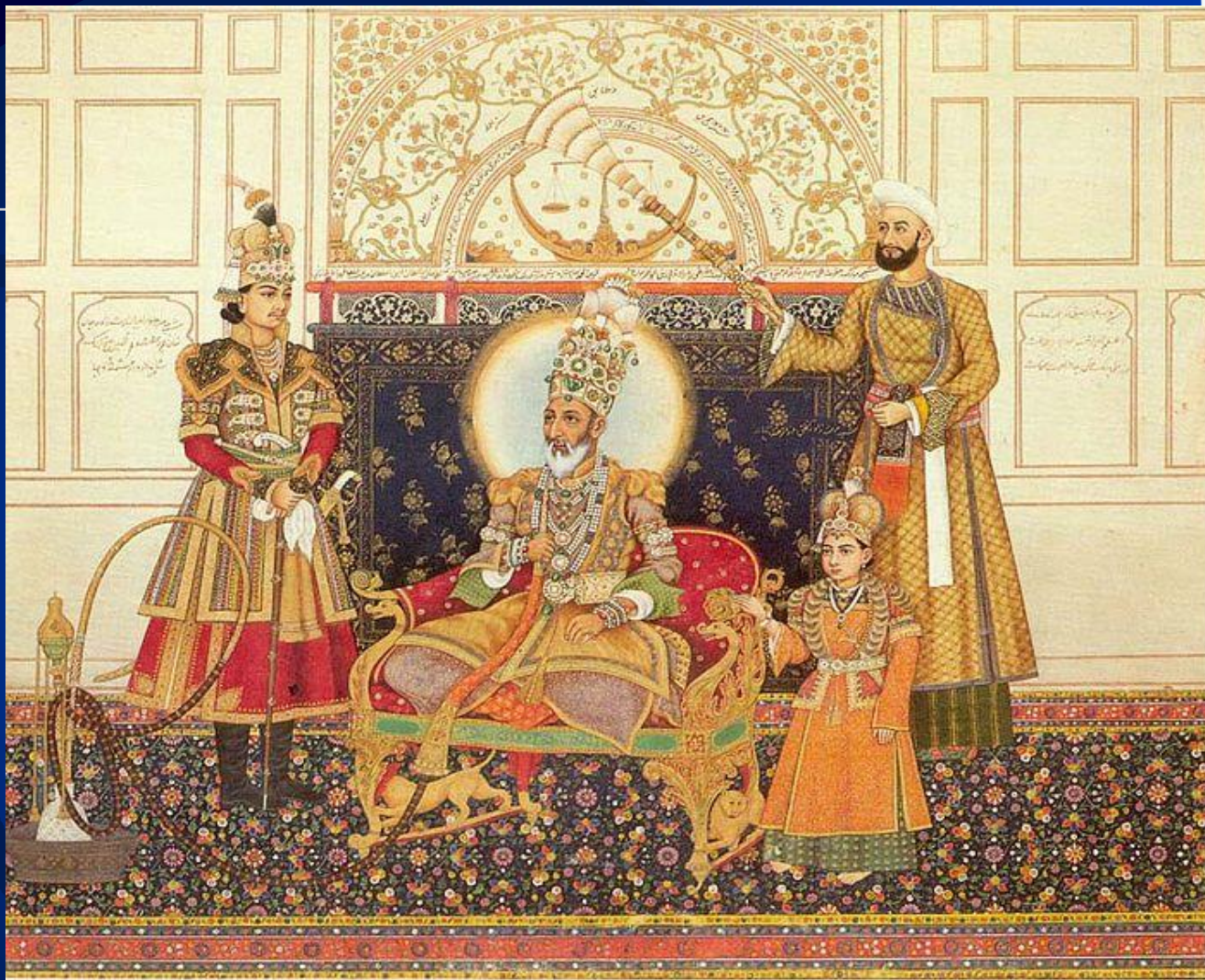


# تاریخچه



- ❖ زمان شیوع آن به سلسله صفویه باز می گردد.
- ❖ از ایران به هندوستان، مصر ، لبنان، سوریه ، فلسطین و اردن رفت.
- ❖ در سال های اخیر در آمریکای شمالی ، آمریکای جنوبی ، اروپا ، استرالیا ، جنوب شرقی آسیا و آفریقای مرکزی نیز شایع شده است.
- ❖ اسامی: نار جيله (نار گیل)، شیشه، کریم خان (قرن 18 در مصر) ، حوکا و حقه





❖ بهادرشاه دوم در حال جلوس بر تخت سلطنتی هندوستان، در حال کشیدن قلیان



# تاریخچه

- ❖ اختراع بوسیله طبیب دربار اکبر شاه مغول (1540-1605 میلادی). عرفان شیخ یا حکیم ابوالفتح گیلانی
- ❖ در رباعی اهلی شیرازی به استعمال قلیان اشاره شده است
- ❖ در زمان شاه طهماسب صفویه استفاده می شده







## تاریخچه

❖ قدیمترین ذکری که از قلیان در ادبیات فارسی شده، این رباعی‌ها از اهلی شیرازی از معاصران شاه اسمعیل صفوی است که در سال 942 (اوایل شاه طهماسب صفوی) هجری قمری در گذشته است.

❖ "قلیان ز لب تو بهره ور می‌گردد  
❖ نی در دهن تو نیشکر می‌گردد  
❖ بر گرد رخ تو دود تنباکو نیست  
❖ ابريست که بر گرد قمر می‌گردد"

❖ بنابراین می‌توان گفت که در سال 942، یعنی 29 سال پس از ورود پرتغالی‌ها به خلیج فارس، قلیان کشیدن در ایران رواج یافته است. در واقع می‌توان پیشینه استفاده از قلیان را حداقل به دوران شاه طهماسب یکم صفوی بازگرداند و روایت ابو الفتح گیلانی را شاهدهی بر معرفی قلیان، که در ایران مورد استفاده بوده است، در شبه قاره هند دانست.







# تاریخچه

- ❖ شاه عباس قویا آن را نهی می کرد.
- ❖ شاه صفی آن را ممنوع کرد ولی به دلیل در آمدی که برای او داشت این ممنوعیت لغو شد.
- ❖ زمان شاه عباس دوم به یک اعتیاد عمومی در جامعه تبدیل شد و از این زمان شغل **قلیان دار** درست شد.
- ❖ تصاویری از کریم خان زند و فتحعلی شاه قاجار در حال استعمال قلیان وجود دارد
- ❖ در ایران تنباکو مخصوصی وجود داشته به نام **تنباکوی خوانساری** که دود آن کمتر از تنباکوی معمولی است.



# وضعیت قلیان در شهر اصفهان

- ❖ بیش از 500 مرکز فعال ارائه قلیان
- ❖ به عنوان بخشی از تفریح و پیک نیک
- ❖ استفاده در منزل
- ❖ استفاده در محل کار





# قیمت

❖ **قلیان آماده:**

معمولی: 2000 تومان تا 5000 تومان

میوه ای: 2500 تومان تا 25000 تومان

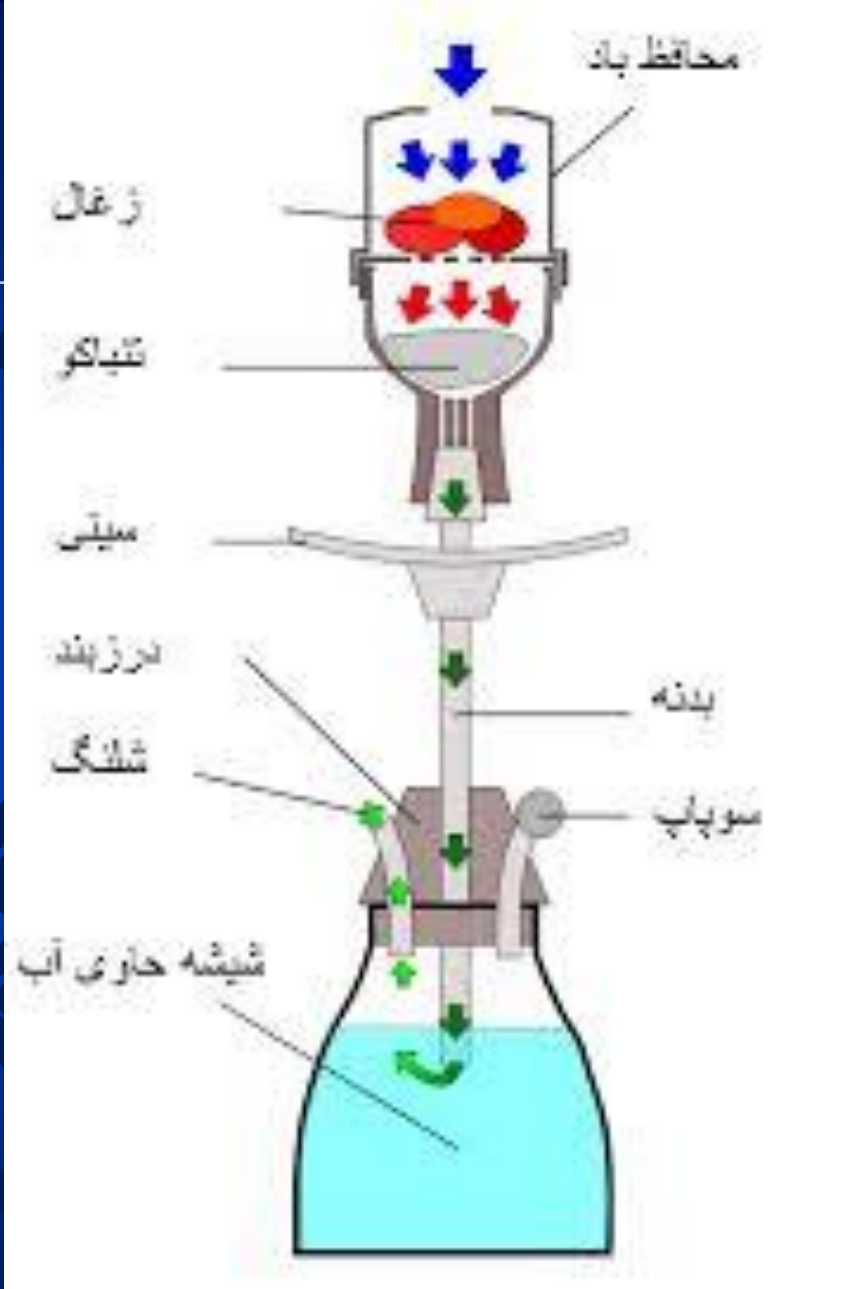
❖ **تتباکوی بسته ای (حدود 100 گرم):**

معمولی (حکوم): 1100 تا 1200 تومان

میوه ای: از 2500 تا 3200 تومان



آموزش سلامت  
مرکز بهداشت استان اصفهان





# مواجهه با دود قلیان

❖ هر وعده قلیان 30-60 دقیقه

❖ متوسط هر وعده 50 پیک

❖ حجم هر پیک حدود 500 میلی لیتر

❖ حجم کل 25000 میلی لیتر





# مواجهه با سیگار

❖ وزن یک سیگار معمولی با طول 100 میلی متر (بدون احتساب فیلتر) حدود 1/2 گرم و وزن توتون آن 0/9 گرم است

❖ وزن توتون 20 سیگار معمولی 18 گرم است



# مواجهه با دود قلیان

❖ یک ساعت قلیان کشیدن:

❖ 119 لیتر دود حاوی 150 میلی گرم گاز

CO و 4 میلی گرم نکوتین و 602 میلی

گرم قطران

❖ متوسط زمان هر پک 3 ثانیه

❖ حجم هر پک 626 میلی لیتر

❖ متوسط زمان بین دو پک 17-22 ثانیه



# قلیان USB

کاملاً بی خطر

بی نیاز به ذغال

ارسال فوری

قیمت مناسب

خرید پستی

مخصوص کسانی که آسان قلیان کشیدن را

ترجیح می دهند.







# مواجهه با دود قلیان

- ❖ نیکوتین، مواد سرطان زا و سایر سموم مانند منواکسیدکربن و قطران در دود قلیان باقی می ماند
- ❖ میزان آرسنیک، کرومیوم (رنگ مصنوعی) و سرب موجود در قلیان بیش از سیگار است.



# مواجهه با دود قلیان

❖ کسانی که قلیان می کشند برای احساس بهتر یک های عمیق تری و بیشتری می زنند.

❖ کسانی که قلیان می کشند در مقایسه با کشیدن یک سیگار 200 برابر بیشتر حجم دود استنشاق می کنند و مواجهه آن ها با نکوتین 3 برابر بیشتر است



# مواجهه با دود قلیان



❖ حتی قلیان کشیدن هر از چند گاهی باعث افزایش فشارخون و افزایش ضربان قلب می شود.

❖ زغال مورد استفاده در قلیان باعث ایجاد مقداری زیادی منوکسید کربن، فلزات سنگین و مواد سرطان زا می شود.



# مواجهه با دود قلیان



آموزش سلامت  
مرکز بهداشت استان اصفهان

❖ درجه حرارت از داغ ترین نقطه حرارت  
**450** درجه سانتی گراد تا کم ترین حرارت  
**50** درجه سانتی گراد می باشد. مواد خشک  
غیر از نکوتین بیشتر حاصل تثبیت مواد  
هستند تا حاصل ترکیب شیمیایی که از این  
جهت با سیگار متفاوت است.



# الفأخر AL FAKHER

النكهة الممتازة - الرائحة الزكية - طعم اليوم

المكونات : تبغ . عسل . جليسرين . نكهات طبيعية

COMPONENTS : Tobacco - Molasses - Preservatives - Natural Flavour

ALFAKHER  
APPLE 250 Gr



نيكوتين : 0,05% ، قطران : 0%

Nicotine : 0,05% , Tar : 0%

250 Grams ٢٥٠ غرام

تحذير صحي : التدخين سبب رئيسي لسرطان وأمراض الرئة وأمراض القلب والشرابين

**Health Warning** : Smoking is a main cause of Lung cancer,  
Lung diseases and of Heart and arteries diseases

صالحة لمدة  
عامين من تاريخه

JUN 2006

تاريخ الانتاج :



## Waterpipe<sup>1</sup>

## Cigarette<sup>2</sup>

<b>Tar (mg)</b>	802	22
<b>Nicotine (mg)</b>	3.0	1.7
<b>CO (mg)</b>	145	17

<sup>1</sup>Shihadeh, 2005; <sup>2</sup>Djordjevic, 2000

In 100 puffs





Toxin (ng)	Waterpipe <sup>1</sup>	Cigarette <sup>2</sup>
Arsenic	165	80
Beryllium	65	300
Chromium	1340	37
Cobalt	70	0.17
Lead	6870	60
Nickel	990	17

<sup>1</sup>Shihadeh, 2003; <sup>2</sup>Hoffman, 2000



# زیان های شناخته شده قلبان



**الف - دود قلبان حاوی :**

✓ مواد سرطان زا ، قطران ، منوکسید کربن ،  
فلزات سنگین ، نیکوتین

**ب - کشیدن قلبان با این ها همبستگی دارد:**

✓ سرطان ، بیماری های قلبی عروقی ،  
کاهش فعالیت ریه ، وابستگی به نیکوتین





# زیان های شناخته شده قلیان

❖ مصرف طولانی مدت دخانیات به طور متوسط 10-15 سال از عمر انسان کم می کند.

❖ از بین 7000 ماده شیمیایی تنباکو 70 تا از آنها سرطان زا هستند.

❖ دود ثانویه دخانیات خطرناک تر از دود مستقیم آن است و حاوی 4000 نوع ماده سمی می باشد.



# عوارض دهانیات

- ❖ عفونت گوش، نفس تنگی، ایجاد حساسیت، سرطان، بوی لباس و قرمزی چشمها
- ❖ همچنین در طولانی مدت باعث کاتاراکت (آب مروارید) بوی بد دهان، بیماری لثه
- ❖، خرابی و تغییر رنگ دندانها سرطان زبان و دهان، افزایش خطر سکته، خشکی و
- ❖ چروک پوست، زردی ناخن ها، آسم، نفس تنگی، سرطان ریه، افزایش فشار خون
- ❖، تنگ شدن سرخرگ ها، سرطان پانکراس، سرطان مثانه، سرطان حنجره و زخم معده می شود.
- ❖ در خانمهای باردار باعث خطرات جدی برای جنین می شود.
- ❖ نیکوتین در مغز باعث اعتیاد شدید و کم شدن سوخت و ساز آن می شود چون مواد غذایی به آن کمتر می رسد.



## زبان های شناخته شده قلیان

❖ همچنین در طولانی مدت باعث کاتاراکت (آب مروارید) بوی بد دهان، بیماری لثه، خرابی و تغییر رنگ دندانها سرطان زبان و دهان، افزایش خطر سکته، خشکی و چروک پوست، زردی ناخن ها، آسم، نفس تنگی، سرطان ریه، افزایش فشار خون، تنگ شدن سرخرگ ها، سرطان پانکراس، سرطان مثانه، سرطان حنجره و زخم معده می شود. در خانمهای باردار باعث خطرات جدی برای جنین می شود. نیکوتین در مغز باعث اعتیاد شدید و کم شدن سوخت و ساز آن می شود چون مواد غذایی به آن کمتر می رسد.

# گزارش اولیه بررسی وضعیت مصرف قلیان در شهر اصفهان



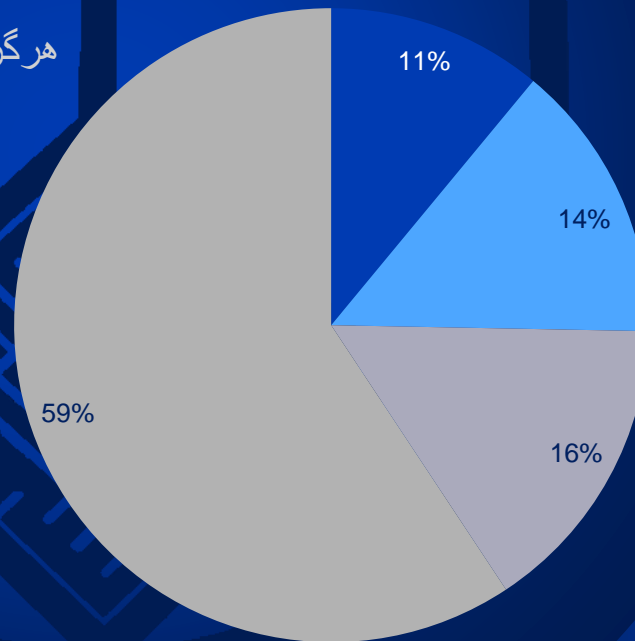
➤ در سطح شهر اصفهان جمعا 1126 نفر ( 553 نفر زن و 573 نفر مرد ) پرسشنامه مربوط به بررسی وضعیت را تکمیل نمودند .



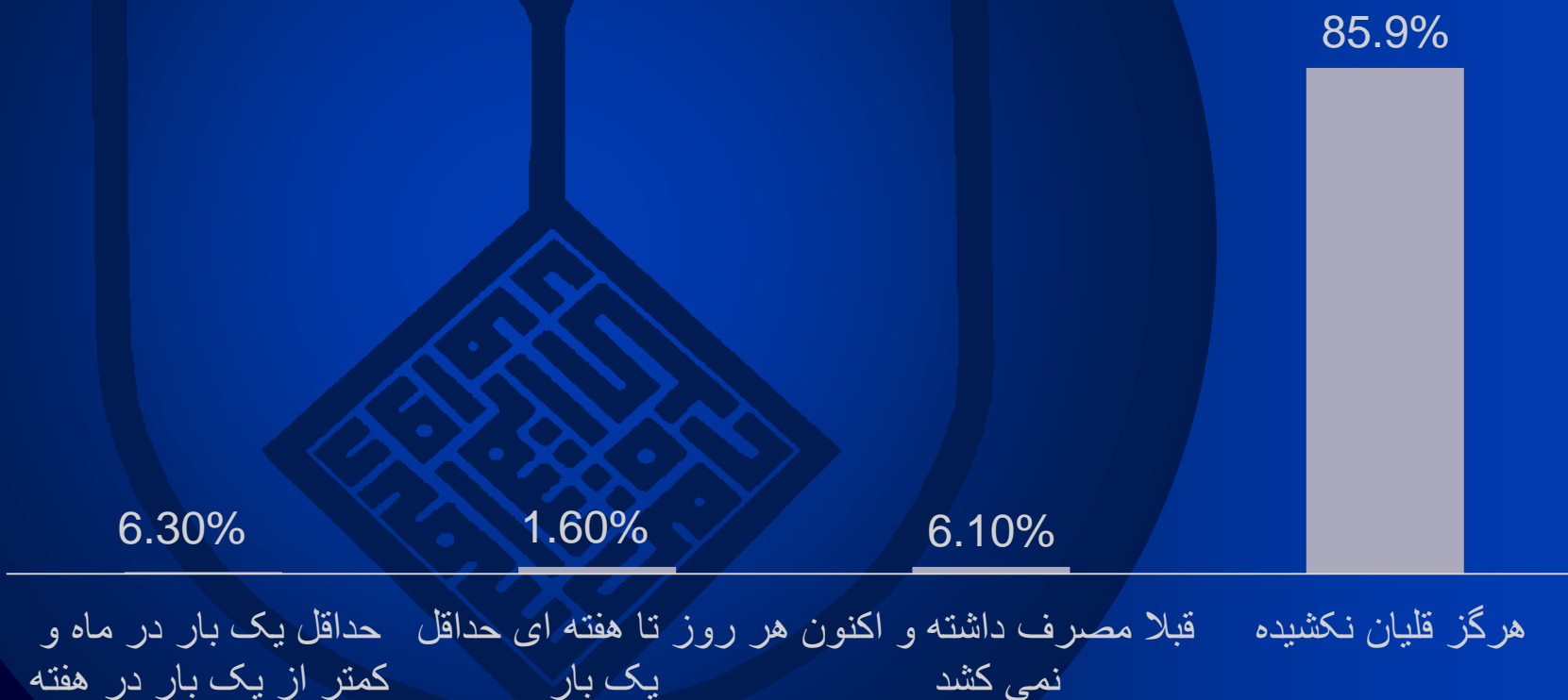
# نمودار الگوی مصرف قلیان در مردان در شهر اصفهان در سال ۱۳۹۲



- هر روز تا هفته ای حداقل یک بار
- حداقل یک بار در ماه و کمتر از یک بار در هفته
- قبلاً مصرف داشته و اکنون نمی کشد
- هرگز قلیان نکشیده



# نمودار الگوی مصرف قلیان در زنان در شهر اصفهان در سال ۱۳۹۲



# قدیم و جدید





# جوان و قلیان







آموزش سلامت  
مرکز بهداشت استان اصفهان

# سالمند و قلیان





## گزارش الگوی مصرف قلیان

نتایج نشان دادند که:

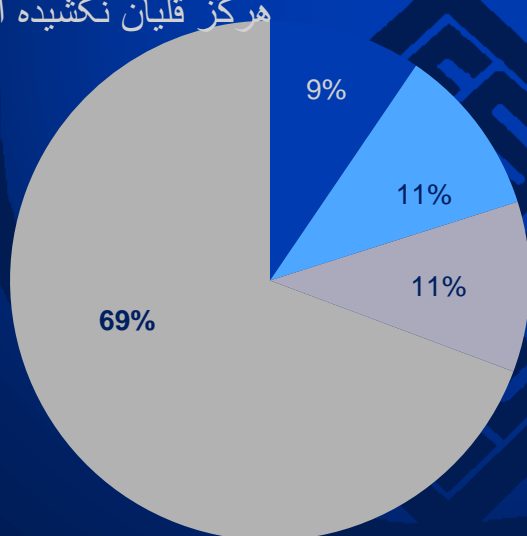
1. در تمام اشکال الگوی مصرف، مردان در مقایسه با زنان بیشتر قلیان می کشند.
2. مجردها بیش از متاهلین تجربه مصرف قلیان را گزارش کرده اند.
3. افرادی که در گروه های سنی پایین تر قرار دارند بیش از گروه های سنی بالا بر این باور هستند که والدین از مصرف قلیان توسط فرزندان زیاد ناراحت نمی شوند.



# نمودار مقایسه الگوی مصرف در مجردین و متاهلین

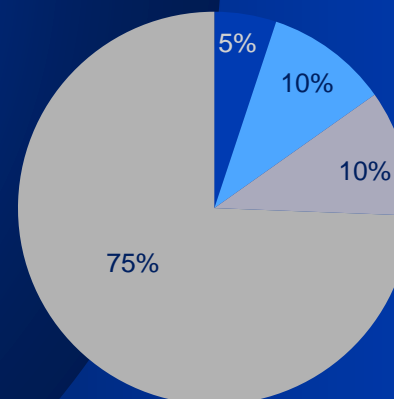
## الگوی مصرف قلیان در مجردها

- هر روز تا حداقل هفته ای یک بار
- حداقل یک بار در ماه و کمتر از یک بار در هفته
- قبلا قلیان می کشیدم ولی در حال حاضر نمی کشم
- هرگز قلیان نکشیده ام



## الگوی مصرف قلیان در متاهلین

- هر روز تا حداقل هفته ای یک بار
- حداقل یک بار در ماه و کمتر از یک بار در هفته
- قبلا قلیان می کشیدم ولی در حال حاضر نمی کشم
- هرگز قلیان نکشیده ام





# نتایج بدست آمده از تحلیل نگرش افراد در خصوص مصرف قلیان:

1. مردان بیش از زنان این نگرش را دارند که مصرف قلیان در جمع های دوستانه، باعث گرم تر و صمیمانه تر شدن جمع آنها می شود.
2. افرادی که دارای تحصیلات بالاتر هستند با این نگرش که سموم موجود در تنباکو از راه آب موجود در قلیان تصفیه می شود، و خطر قلیان از سیگار کمتر است مخالف هستند.
3. افراد با تحصیلات بالاتر بیش از افرادی که تحصیلات پایین تری دارند دود ناشی از قلیان را برای کسانی که در کنار افراد مصرف کننده قرار دارند ، مضر می دانند.
4. متاهلین بیش از مجردین بر این باور هستند که دود ناشی از قلیان برای کسانی که در کنار افراد مصرف کننده قرار دارند نیز مضر است





# با تشکر از توجهتان

